

Antropologia dels sistemes de sexe/gènere

2014/2015

Codi: 101252

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia social i cultural	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Laia Narciso Pedro

Correu electrònic: Laia.Narciso@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No té prerequisits.

Objectius

Assignatura de tercer any del Grau en Antropologia Social i Cultural, s'imparteix durant el primer semestre i forma part de la matèria "Àmbits temàtics generals de l' Antropologia."

Aquesta assignatura:

- Desenvolupa la teoria antropològica i l'anàlisi de la diversitat cultural en els sistemes de sexe/gènere.
- Fa una crítica a l'androcentrisme científic i revisa supòsits, conceptes i teories, incorporant la perspectiva de gènere i la investigació feminista a les ciències socials.
- Aplica el coneixement disciplinari a la identificació i l'estudi de la realitat socio-cultural vinculada als debats actuals sobre gènere.

Això es fa mitjançant l'aproximació a:

- La crítica feminista i l'antropologia: presentació de les revisions empíriques, innovacions teòriques i metodològiques que els estudis de gènere han aportat a l'Antropologia Social i Cultural clàssica: etno-androcentrismes, sexismes i/o masclismes.
- Els canvis de perspectiva i els conceptes fonamentals vinculats: dels estudis sobre la dona universal a les relacions de gènere culturalment diverses.
- Els debats sobre gènere i status. El coneixement i anàlisi de les dicotomies naturalesa/cultura, públic/privat i producció/reproducció, i la seva relació amb les diferències i desigualtats.
- La relació i l'anàlisi de les categories de gènere, classe, "raça" i etnicitat.

OBJECTIUS:

Al finalitzar l'assignatura l'estudiant serà capaç de:

- Identificar variabilitat transcultural dels sistemes de sexe/gènere i conèixer la teoria antropològica vinculada a aquesta qüestió.
- Comprendre les construccions socioculturals vinculades al sexe, gènere i identitat sexual.
- Aplicar el coneixement antropològic a problemes socio-culturals actuals.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits de l'educació, el gènere i els sistemes d'inclusió-exclusió.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques
4. Aplicar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.
5. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
6. Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, de parentiu, polítics, simbòlics i cognitius, educatius i de gènere, i la teoria antropològica que hi fa referència
7. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
8. Interpretar els esdeveniments del món actual a partir de la diversitat física, econòmica, social i cultural.
9. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia
10. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.
11. Resumir les característiques d'un text escrit en funció dels propòsits comunicatius
12. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

Continguts

Bloc I:

1. Les dones i els homes. Paraules, discursos i construccions hegemòniques.
2. Conceptes fonamentals: sexe i gènere, gènere i sexualitat, sexe i sexualitat.
3. La construcció social de l'alteritat femenina. Antropòlogues pioneres feministes.
4. Feminismes i antropologia. Antropologia de la dona, antropologia del gènere, antropologia dels sistemes sexe/gènere. Antropologia de les masculinitats. Antropologia queer.

Bloc II:

1. Gènere i corrents clàssiques de l'antropologia: evolucionisme i funcionalisme. Les oposicions binàries de la dominació: natura/cultura.
2. Gènere i materialisme. Família i societat. Les oposicions binàries de la dominació: públic/privat.
3. Gènere i treball. Producció/Reproducció. Desigualtat, poder i reconeixement en el treball productiu i reproductiu. Impacte de la globalització.

4. Sexe, gènere i violències.

Bloc III:

1. Sexe, raça, gènere i etnicitat.

2. Feminismes negres. T^o interseccional i la matriu de la dominació. Principals crítiques. Gènere i discurs postcolonial.

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament-aprenentatge és l'estudiant i sota aquesta premissa s'ha planificat una metodologia implicada, mitjançant el treball en grups cooperatius. L'assignatura es desenvoluparà a través de sessions presencials dirigides, sessions supervisades i sessions de treball autònom.

Les sessions presencials seran de tres tipus: (1) exposicions grupals per part de l'alumnat al gran grup, (2) treball en grups reduïts i debat al gran grup, i (3) exposicions per part del professorat i experts convidats. Es realitzaran amb tot el grup classe i permetran l'exposició dels principals continguts a través de la participació activa de l'alumnat en l'anàlisi i discussió de textos, així com el visionat, anàlisi i discussió de documents visuals i audiovisuals. Les classes presencials en gran grup podran implicar un treball autònom previ o posterior.

El treball autònom serà tant individual com grupal i implicarà activitats com la lectura comprensiva i analítica de textos, la cerca de referències bibliogràfiques, la recensió d'informació, el desenvolupament de reflexions crítiques, la observació, l'estudi, entre altres.

Les sessions supervisades seran tant presencials (amb cita prèvia) com virtuals, especialment orientades a assolir els objectius de les activitats d'avaluació.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions grupals de textos	19,5	0,78	
Preparació a l'aula d'activitats d'avaluació	6	0,24	
Sessions teòriques i pràctiques en gran grup	15	0,6	
Visionats i conferències	4,5	0,18	
Tipus: Supervisades			
Activitat presencial d'avaluació	1,5	0,06	
Tutories de treballs grupals	8,5	0,34	
Tutories individuals (presencials i virtuals)	5	0,2	
Tipus: Autònomes			
Lectura, anàlisi, preparació i redacció de treballs grupals	22	0,88	
Lectures, anàlisi, preparació i redacció de treballs individuals i estudi	48	1,92	
Observacions (en grup)	10	0,4	

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el semestre acadèmic mitjançant les activitats que es mostren en la graella. L'assistència a les classes presencials de l'assignatura és obligatòria. L'estudiant que no assisteixi, com a mínim, al 80% de les sessions dirigides i a totes les sessions d'avaluació no podrà ser avaluat i es considerarà no presentat.

Per poder superar l'assignatura s'han de presentar totes les evidències d'avaluació que es proposen i s'han de realitzar les activitats d'autoavaluació, d'avaluació entre iguals i d'avaluació per part del professorat.

La copia o plagi de material, tant en el cas de treballs com en el cas dels exàmens, constitueixen un delictes que serà sancionat amb un zero a l'activitat i no es tindrà dret a reavaluar-la. En cas de reincidència es suspendrà tota l'assignatura. Recordem que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	25%	0	0	1, 2, 4, 12
Informe individual de seguiment	15%	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 8
Presentació d'articles científics	30%	0	0	2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11
Treball escrit individual (vinculat a 10h d'observacions en grup)	30%	0	0	2, 8, 9, 10

Bibliografia

Bourdieu, P. 2005. "La dominación masculina revisitada" a Revista Archipiélago. Núm. 67. Especial "Crisis de la heterosexualidad y reinención de la condición humana". pp.9-21.

Butler, J. [1990] 2007. El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad. Barcelona: Ed. Paidós.

Carrasco, S., Ponferrada, M., Bertran, M. 2007. Alumnas, trabajadoras y madres. Trayectorias de chicas y mujeres inmigrantes, de minorías y de clases populares, en Guerrero, S. (coord..) Avanzando hacia la igualdad en las ciencias sociales, Málaga: Diputación de Málaga.

Carrasco, S. & Abajo, J. E. 2005. Gitanas y gitanos en la encrucijada: cuestiones de género, éxito académico y cambio cultural, en Fernández y García Molina, Multiculturalismo y educación. Teorías, ámbitos y prácticas, Madrid: Alianza Editorial.

Comas, D. 1995. Trabajo, género y cultura. La construcción de desigualdades entre hombres y mujeres. Barcelona: Icaria.

Haraway, D. "Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective", Feminist Studies, 14:3 (1988:Fall) p.575.

Harris, O. & Young, K. 1979. Antropología y feminismo. Barcelona: Anagrama

Jabardo, M. (ed.). 2012. Feminismos negros. Una antología. Madrid: Traficantes de sueños.

- Juliano, D. 1992. El juego de las astucias. Mujer y construcción de modelos sociales alternativos. Madrid: Ed. Horas y Horas. Colección Cuadernos Inacabados.
- Lewin, E. (ed.). 2006. Feminist Anthropology. A Reader. Oxford: Blackwell.
- López, C., Marre, D. & Bestard, J. (eds). 2013. Maternidades, procreación y crianza en transformación. Barcelona: Ed. Bellaterra.
- Marre, D. & L. Briggs, ed. 2009. International Adoption: Global Inequalities and the Circulation of Children. New York: New York University Press.
- Martín Casares, A. 2006. Antropología del género. Culturas, mitos y estereotipos sexuales. Madrid: Cátedra, Colección Feminismos.
- Mead, M. [1935] 1984. Sexe i temperament en tres societats primitives. Barcelona: Edicions 62. Diputació de Barcelona.
- Moncó, B. 2011. Antropología del género. Madrid: Síntesis, 247p.
- Moore, H. L. [1988] 1991. Antropología y feminismo. Valencia: Cátedra, Colección Feminismos.
- Narotky, S. 1995. Mujer, mujeres, género. Una aproximación crítica al estudio de las mujeres en las Ciencias Sociales. Madrid: CSIC.
- Narotky, S. 1991. "La renta del afecto: ideología y reproducción social en el cuidado de los viejos" en Pratt, J.; Martínez, V.; Contreras, J. y Moreno, I. (eds.) Antropología de los pueblos de España. Madrid: Taurus.
- Rivas Rivas, A. M. (coord.). 2009. Pluriparentalidades y parentescos electivos. Revista de Antropología Social , 18, volumen monográfico.
- Suárez Navaz, L. & R. A. Hernández 2008. Descolonizando el feminismo. Teorías y prácticas desde los márgenes. Madrid: Cátedra, Colección Feminismos.
- Stolcke, V. 2000 "¿Es el sexo para el género lo que la raza para la etnicidad y la naturaleza de la sociedad?" Política y cultura. Núm. 14. Monográfico Raza/Etnia y Género. P.25-60.
- Stolcke, V. 2003. "La mujer es puro cuento". Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia, sèrie monogràfics: A proposit de cultura, No. 19.
- Scott, J. W. 1996. El género: Una categoría útil para el análisis histórico. En: Lamas Marta Compiladora. El género: la construcción cultural de la diferencia sexual. PUEG, México. 265-302p.
- Valdes, T. & J.Olavarría (eds.). Masculinidad/es: poder y crisis. Santiago, Chile: Isis Internacional, Flascó Chile.171pp.
- Valiente, C. 2008. Las mujeres en España desde 1975: destacados avances en ausencia de ciertos debates. En Pérez Díaz, Víctor, coord. Modernidad, crisis y globalización: problemas de política y cultura. Colección Mediterráneo Económico número 14.
- Valle, T. del. 2000. Perspectivas feministas desde la antropología social. Ariel Antropología.
- Villar Notario, A. et al. 2010. Mujeres y mercado laboral en España: cuatro estudios sobre la discriminación salarial y la segregación laboral. Madrid: Fundación BBVA.